

Особливе місце займають утворення типу **x-antenne** (дипольна антена) з кінчними елементами, у яких в якості компонента використовується не скорочення відповідної лексичної основи, а іконічний знак, що завдяки зовнішній подібності з модельованим об'єктом реальної дійсності дозволяє фіксувати такі поняття, для яких мовних знаків не існує.[6]

Доцільно розрізняти загальноживані і спеціальні терміни-скорочення. До загальноживаних належать скорочення, характерні для військової термінології в цілому, відомі усім військовим, що говорять даною мовою. Так, практично всім, хто розмовляє французькою мовою відомі такі скорочення, як **F.A. (force armee)** військові сили; **E.D.C. (école de cadre)** офіцерська школа; **P.I. (par interim)** тимчасово виконуючий обов'язки. У свою чергу, військові скорочення можна поділити на оперативно-тактичні, організаційні та військово-технічні. Такі докладні класифікації спеціальних скорочень набувають особливого значення при підготовці різноманітних довідників, тематичних словників і списків скорочень.

Отже, ми визначаємо аббревіацію як найбільш важливий словотвірний засіб, що несе великий об'єм інформації. Аббревіація - достатньо поширене лінгвістичне явище, яке має велике значення для нормального функціонування термінів в системі французької загальновійськової термінології. Тому поява великої кількості термінів-скорочень зумовлює необхідність лінгвістичної інтерпретації цих словотвірних конструкцій і динаміки їх виникнення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Семёнова Л.В. К вопросу о функционировании сокращённых лексических единиц в различных жанрах художественной литературы. // Словообразование и его место в курсе обучения иностранных языков. - Владивосток, 1975. - С. 153-159.
2. Борисов В.В. Аббревиация и акронимия. Военные и научно-технические сокращения в иностранных языках. - М., 1972. - С.320.
3. Алексеев Д.И. Аббревиатуры как новый тип слов. // Развитие словообразования современного русского языка. - М., 1966.
4. Шаповалова Л.П. Аббревиатуры в современном французском языке (на материале научно-технической литературы). // Автореф. дис. канд. филол. наук. - М., 1970. - С.16.
5. Баршев А.Н. Французско-русский словарь военных сокращений. - М., 1983. - С.256.
6. Алексеева О.А. Основні особливості французької військової лексики та принципи її перекладу. // Збірник «Наука і сучасність», том XXXIV. - К., 2002. - С. 128-136.
7. Перебийніс В.І. Статистичні методи для лінгвістів. - Вінниця, 2001. - С.168.
8. Миньяр-Белоручев Р.К., Колимеев В.И., Остапенко В.П. Краткий французско-русский и русско-французский военный словарь. - М., 1964. - С.536.

ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК ОБ'ЄКТ СОЦІОЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Павлова О.І.

У статті обґрунтовується необхідність соціолінгвістичного підходу до вивчення термінологічних проблем, розглядаються основні тенденції і способи термінотворення англійської мови, визначається найпродуктивніший спосіб утворення термінів і з'ясовуються причини його продуктивності.

Питання про термінологію як можливий об'єкт дослідження у світлі соціальної лінгвістики, що розвивається, вперше було поставлене у вітчизняному термінознавстві Є.Д.Полівановим у 30-их роках ХХ століття, коли теоретична і практична розробка лінгвістичних проблем науково-технічної термінології лише розпочиналась. І це було цілком закономірним, оскільки прагнення дослідити специфіку мови у її взаємодії з суспільством даної епохи було притаманне вітчизняному мовознавству того часу, в основу якого була покладена концепція про соціальну сутність мови.

Згідно з цією концепцією «мова - явище суто соціальне. Мова соціальна хоча б через те, що створена суспільством, обслуговує суспільство і забезпечує існування самого суспільства» [13:35]. Мова є суспільним явищем на всіх етапах свого виникнення, функціо-

нування і розвитку. У мові все соціальне не лише за своєю природою, але й тому, що вона не може ні виникнути, ні функціонувати, ні розвиватися поза суспільством. У житті суспільства мова безумовно відіграє велику роль. По-перше, мова служить головним засобом взаємного спілкування людей у їх повсякденній виробничій діяльності. По-друге, вона є єдиним засобом повідомлення, поширення і збереження наукового і повсякденного знання, колективного і особистого досвіду. По-третє, мова є найважливішим засобом реалізації людського мислення [7:10,13].

Отже, ми бачимо, що «мова - найважливіше суспільне явище, яке супроводжує людей скрізь і всюди: у процесі їхньої праці та відпочинку, під час роздумів і переживань, радості і смутку» [3:3].

Загальновідомо, що мова - своєрідний барометр суспільного розвитку. В сучасній мові, як у дзеркалі, відбивається соціальне життя її носіїв. Сучасні найрозвиненіші мови різнобічно і багатогранно відбивають науково-технічний і культурний прогрес людства [7:8].

Термінологія сучасних мов, будучи найбільш динамічною та сприйнятливою для зовнішнього впливу сферою, миттєво реагує на всі зміни в людському суспільстві, відбиває його досягнення в матеріальній і духовній культурі. Термінологія виникає у результаті розвитку науки й техніки і стає основним джерелом поповнення словникового запасу мов. Оскільки наука і техніка належать до соціально-економічної сфери, то правомірно визнати соціальну детермінованість самої термінології. Адже саме в термінології найчіткіше виявляються зовнішні впливи суспільства на мову і, відповідно, найбільш зримо простежується соціальна природа термінології [7:167; 9:232; 17:19].

У даний час соціолінгвістичні дослідження набувають широкого розмаху в усьому світі. Це пояснюється суттєвим зростанням значення соціолінгвістичних досліджень і ролі соціальної лінгвістики в цілому в сучасному суспільному розвитку. Останнє є всеосяжним і загальнолюдським соціальним прогресом, одним із найважливіших компонентів якого є науково-технічний прогрес. Підвищений інтерес до соціолінгвістичних досліджень і бурхливий розвиток науки і техніки за останні десятиліття XX століття остаточно об'єднали термінологію і соціолінгвістику. Це, на наш погляд, пояснюється двома найважливішими факторами. По-перше, розв'язання багатьох лінгвістичних проблем термінології, які, по суті, стали результатом науково-технічного прогресу, виявилось можливим лише з позиції соціолінгвістики, яка розвивається, що дозволяє співвіднести мовні і науково-технічні факти і, таким чином, виявити екстралінгвістичну детермінованість лінгвістичних процесів, які відбуваються в термінології. Останнє видається дуже важливим, оскільки дає можливість визначити причинно-наслідкові відношення лінгвістичних явищ, притаманних в цілому термінологічним системам, і таким чином регулювати процес термінотворчості [17:20].

Найактуальнішими проблемами, які потребують соціологічного висвітлення, варто визнати походження і розвиток термінів і терміносистем, співвідношення національних та інтернаціональних термінів у термінологіях, шляхи і способи термінологічного словотворення, особливості термінологічної номінації, явища синонімії, полісемії та омонімії в термінології та ін. Які екстралінгвістичні фактори стоять за цими процесами? Які причини викликали їх до життя? Який ступінь закономірності цих процесів? Відповіді на ці запитання - першорядне соціологічне завдання, продиктоване необхідністю регулювати лінгвістичні процеси в термінології сьогодні та в майбутньому.

По-друге, подальший розвиток науки й техніки в сучасному суспільстві висуває на перший план важливе завдання прогнозування подальшого розвитку термінології, розв'язання якого не посильне лише лінгвісти¹ іній науці без звернення до позамовної дійсності, до історії становлення і розвитку відповідних сфер знання, тобто до соціолінгвістичних досліджень.

Про необхідність соціолінгвістичного дослідження у сфері термінології пише Ю.Д.Дешерієв, акцентуючи особливу увагу на тому, що «перспективи подальшого функціонального розвитку мов світу у сфері науки й техніки становлять величезний інтерес і заслуговують найсерйознішого вивчення у соціолінгвістичному плані» [7:287]. А прогнозування і планування розвитку мов, на думку Ю.Д.Дешерієва, необхідно реалізувати на основі

розвитку суспільства, виходячи з найважливіших сфер диференціації виробництва, суспільного життя, науки, техніки й культури [7:60].

Отже, розвиток соціолінгвістики в останні десятиліття ХХ століття свідчить, що у сферу її широких інтересів поступово входить термінологія, у розвитку й функціонування якої особливо зримо виявляється провідна роль екстралінгвістичних соціальних факторів. Разом з тим очевидна роль термінології в процесі подальшого науково-технічного прогресу, яка виявляється в необхідності уніфікації та стандартизації термінології за галузями знання, інтенсифікації перекладацької діяльності, оптимізації навчання перекладу науково-технічної літератури.

При дослідженні термінології з позицій соціолінгвістики варто керуватися, на думку Л.Б. Ткачової, такими методологічними положеннями:

- 1) термін - це відображення в мові об'єктивно існуючих предметів, явищ і понять науки і техніки;
- 2) термінологія - мовленнєве явище, пов'язане з історією розвитку науки і техніки;
- 3) термінологія - це соціальне явище;
- 4) термінологія - підсистема в загальній системі мови;
- 5) термінологія - це не замкнена підсистема мови;
- 6) термінологія має внутрішні закони, спільні для мови й тісно пов'язані з суспільством;
- 7) термін - це діалектична єдність протилежностей, єдність форми і змісту [17:36].

Отже, в умовах прискорення науково-технічного прогресу термінологія набуває все більшого значення, і питання про розв'язання її актуальних лінгвістичних проблем постає особливо гостро. Вичерпно висвітлити ці проблеми виявляється можливим лише при допомозі соціолінгвістичного підходу, тобто шляхом співвіднесеності мовних і науково-технічних фактів, і визначення таким чином екстралінгвістичної зумовленості лінгвістичних процесів і явищ у термінології. Це особливо стосується проблеми термінологічного словотвору, яка є предметом нашого дослідження.

Метою наукової статті є вивчення актуальної проблеми термінотворення сучасної англійської мови з позицій соціальної лінгвістики. Завданнями нашого дослідження є обґрунтування термінології як об'єкта соціолінгвістики, визначення основних тенденцій і способів термінотворення в англійській мові, виявлення серед них найпродуктивнішого способу, з'ясування причин його продуктивності й прогнозування подальшого розвитку англійської термінології.

Дослідження проблем словотворення на матеріалі науково-технічної термінології набуває все більшої актуальності, оскільки термінологія безпосередньо відображає все нове, що відбувається в різних сферах науки і техніки і становить найбільш живу частину словникового складу мови, яка постійно розвивається й поновлюється. У зв'язку з цим можна припустити, що в галузі термінологічного словотворення знаходять відбиток найновіші тенденції в словотворенні взагалі.

Вивчення термінотворення як особливого типу словотворення, на наш погляд, має важливе теоретичне і практичне значення. У теоретичному плані дослідження термінотворення збагачує наше уявлення про словотворення узагалі, виявляє специфіку термінологічного словотворення і його новітні тенденції. У практичному плані воно сприяє інтенсифікації процесу перекладу науково-технічної літератури і документації, прискоренню робіт із систематизації, уніфікації і стандартизації термінології, а також оптимізації процесу навчання науково-технічному перекладу студентів, магістрантів та аспірантів.

Для успішного розв'язання поставлених завдань видається доцільним провести зіставний аналіз вивчених низкою дослідників різних терміносистем у межах однієї досліджуваної мови, при чому з позицій соціолінгвістики, тобто шляхом співвіднесеності мовних явищ з науково-технічними, соціальними та іншими фактами. Як підкреслює Л.Б.Ткачова, лише за такого підходу до вивчення актуальних проблем термінології можна одержати об'єктивні дані про існування певних закономірностей і тенденцій у розвитку й функціонуванні терміносистем і на цій основі сформулювати рекомендації для розв'язання практичних завдань, а також висловити прогноз стосовно подальшого розвитку термінології [17:4].

Ми розглянули і зіставили способи термінотворення на матеріалі таких 15 терміносистем сучасної англійської мови: гірничорудної промисловості (ГРП), цукрового виробництва (ЦВ), музикознавства (М), технології рибних продуктів (ТРП), профпатології (П), автомобільної промисловості (АП), офтальмології (О), обчислювальної техніки (ОТ), космонавтики (Кс), поліграфічного виробництва (ПВ), кібернетики (Кб), математичної логіки (МЛ), фізики напівпровідників (ФН), театрознавства (Т) і літературознавства (Л). Проведений аналіз показав, що в терміносистемі сучасної англійської мови активними і продуктивними є ті ж способи найменування предметів і явищ, за допомогою яких поповнюється лексичний запас і загальнолітературної мови: семантичний, морфологічний, що включає деривацію, словоскладання і аббревіацію, і синтаксичний.

Семантичний спосіб термінотворення був одним із перших словотвірних прийомів творення термінів у зіставлених п'ятнадцяти терміносистемах сучасної англійської мови. Тому ядро досліджуваних термінологій історично склалося у результаті використання переосмислених загальноживаних слів для назв наукових та технічних понять. Семантичний спосіб і досі зберігає свою актуальність і продуктивність у ряді науково-технічних термінологій, оскільки терміни створені цим способом, короткі й легко запам'ятовуються.

Деривація, або афіксація, є одним із провідних і продуктивних способів термінотворення в англійській мові. Особливо це стосується біологічної, геологічної, мінералогічної, медичної і хімічної терміносистем, де створені великі афіксальні номенклатурні ряди. В досліджуваному мовному матеріалі, однак, продуктивність деривації не виявляється так широко й повно.

Словоскладання також належить до активних і продуктивних термінотвірчих прийомів англійської мови. Терміни, утворені шляхом словоскладання, здатні виражати різні відношення між компонентами і, отже, відображати в своїй структурі складні поняттєві взаємозв'язки. До того ж, терміни-складні слова будучи ціліснооформленими позначеннями відповідають вимогам лаконічності. Але в нашому матеріалі продуктивність словоскладання в цілому невисока.

Абревіація як спосіб створення нових термінологічних одиниць почала інтенсивно використовуватися з кінця 30-х років ХХ століття. Цей термінотвірчий прийом актуальний і продуктивний і тепер як постійне і неминуче джерело поповнення термінологічної лексики. В досліджуваних терміносистемах основними структурними типами скорочень є усічені слова, ініціальні аббревіатури й акроніми. До важливих особливостей скорочення варто віднести їхню вторинність, умовність і обмеженість сфери використання. У нашому матеріалі названий спосіб термінотворення малопродуктивний.

Найбільш активним і продуктивним способом термінотворення серед вищеназваних в одинадцяти із п'ятнадцяти зіставлених терміносистем англійської мови виявився синтаксичний, що репрезентує створення стійких термінологічних словосполучень (ТСС), які становлять у даних терміносистемах від 50% до 88,2% усіх вивчених термінів. Наприклад: *extraction shaft* (ГРП), *tail water tank* (ЦВ), *fixed word length computer* (ОТ), *multipurpose manned entry space vehicle* (Кс), *relief letter press printing* (ПВ), *data transmission terminal* (Кб), *absolute propositional calculus* (МЛ), *electromagnetic force* (ФН) та ін. В чотирьох із п'ятнадцяти досліджуваних терміносистем синтаксичний спосіб не домінує, однак його питома вага серед усіх терміноутворюючих засобів становить від 43% до 49,1%. Наприклад: *major chromatic scale* (М), *atrophia nervi optici idiopathica* (О), *kitchen sink drama* (Л) та ін.

Таким чином, нами встановлено, що утворення ТСС є одним із найпродуктивніших способів термінотворення в сучасній англійській мові, що й відображено нами в таблиці 1, статистичні дані для якої запозичені із досліджень М.Д.Бонеліса, І.В.Зубченко, С.І.Лубенської, Г.К.Сироваткіної, М.В.Антонової, О.І.Павлової, Л.А.Татарінової, В.Д.Бялика, Л.Б.Ткачової, Г.І.Сидорук, Ф.А.Циткіної, Л.С.Дацюк, Т.С.Ніфанової, Т.Я.Волкової [2, 8, 10, 15, 1, 12, 16, 4, 17-18, 14, 20, 6, 11, 5].

Таблиця 1

Продуктивність утворення ТСС в окремих терміносистемах

№ п/п	Терміносистема	Загальна кількість термінів	Кількість ТСС	% ТСС
1.	Гірничорудна промисловість	2700	1488	55,1%
2.	Цукрове виробництво	5000	3570	71,4%
3.	Музикознавство	3075	1491	48,5%
4.	Технологія рибних продуктів	1978	851	43%
5.	Профпатологія	4000	3528	88,2%
6.	Автомобільна промисловість	2200	1785	81,1%
7.	Офтальмологія	3371	1655	49,1%
8.	Обчислювальна техніка	4234	3353	79,2%
9.	Космонавтика	1984	1458	73,5%
10.	Поліграфічне виробництво	3000	1500	50%
11.	Кібернетика	10000	6800	68%
12.	Математична логіка	1340	1028	76,7%
13.	Фізика напівпровідників	10970	6231	56,8%
14.	Театрознавство	2156	1272	59%
15.	Літературознавство	2180	1025	47%

Причини появи великої кількості ТСС у багатьох терміносистемах сучасної англійської мови, на наш погляд, пояснюються екстралінгвістичними, соціолінгвістичними, інтралінгвістичними та інтралінгвістичними факторами.

Екстралінгвістичний фактор полягає в тому, що особливості розвитку науки й техніки змінюють і ускладнюють поняття, і, отже, терміни. Нові галузі науки й техніки і ті, що швидко розвиваються, відображають складні предмети і явища дійсності, вимагають мовного вираження в складних лексичних структурах. Загальні тенденції науки і техніки розвиваються шляхом відбору й спеціалізації найбільш цілеспрямованих засобів загальнолітературної мови, ускладнення знакових структур.

Соціолінгвістичним фактором є те, що нові складні термінологічні одиниці, які постійно з'являються в англійській мові, відбивають загальний прогрес даного суспільства, а також прогрес науки, техніки і культури.

Інтралінгвістичний фактор, у свою чергу, обумовлений, з одного боку, наявністю греко-латинських елементів в англійській мові, а з іншого — процесом утворення інтернаціональної термінології, який широко розвивається в даній мові [19:113-117].

Інтралінгвістичний фактор визначається тим, що ТСС володіє рядом характерних мовних особливостей, які, на наш погляд, і обумовлюють разом з екстралінгвістичним, соціолінгвістичним та інтралінгвістичним факторами перевагу ТСС у багатьох терміносистемах англійської мови. По-перше, ТСС здебільшого характеризується спрямованістю до точності й однозначності, що є особливо важливим для англійської мови, у якій, як загальновідомо, неточність і багатозначність можуть мати місце в межах навіть однієї терміносистеми. По-друге, ТСС притаманна багатократна відтворюваність у науковому мовленні, що полегшує їхнє функціонування в термінологічних системах. По-третє, ТСС володіють здатністю виражати найскладніші поняття науки й техніки, що є вкрай необхідним в умовах науково-технічної революції. По-четверте, ТСС можуть концентрувати в собі різнобічні відношення між предметами й поняттями, що допомагає виконувати класифікаційну функцію в системі термінів. По-п'яте, для ТСС характерна здатність забезпечувати системність термінологічних рядів, що визнається необхідною умовою існування й функціонування будь-якої терміносистеми. Оскільки в ході становлення і розвитку терміносистем створення ТСС виявилось домінуючим, то можна з впевненістю припустити, що і в майбутньому цей спосіб термінотворення залишиться провідним.

Отже, проведений зіставний аналіз термінотворення в рамках п'ятнадцяти терміносистем дозволив зробити висновок, що в розвитку сучасної англійської термінології простежуються дві протилежні тенденції. Перша виявляється в прагненні до точності й семантичної регулярності, тобто до відображення в структурі терміна родовидових, партитивних і безлічі інших парадигматичних відношень, що призводить до утворення термінів-складних слів і особливо термінів-словосполучень. Друга полягає в прагненні до лаконічності, економії мовних засобів, до семантичної конденсації позначення, що призводить до утворення термінів-переосмислених слів, термінів-афіксальних слів і особливо термінів-скорочень. У протистоянні та взаємодії цих двох тенденцій і заключається діалектика розвитку сучасної англійської науково-технічної термінології.

The article gives proof of the necessity of sociolinguistic approach to the solution of terminological problems. It studies the main tendencies and ways of term-building in Modern English, singles out the most productive way and makes out the reasons for its productivity.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова М.В. Системные связи узкоспециальной терминологии (на материале профпатологической лексики английского языка): Автореф. дис.... канд. филол. наук.: 10.02.04./Ленингр. гос. унив. -Л., 1983.-24с.
2. Бонелис М.Д. Общая характеристика лексического состава современной английской горнорудной терминологии и основные способы образования горных терминов: Автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04./ Моск. гос. пед. инет. - М., 1962. - 24 с.
3. Будагов Р.А. Человек и его язык: Монография. - М.: Изд-во МГУ, 1976. - 428 с.
4. Бялик В.Д. Структурно-семантические особенности и мотивированность научно-технических терминов в современном английском языке (на материале терминологии вычислительной техники): Автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04./ Киев. гос. унив. - К., 1986. - 24 с.
5. Волкова Т.Я. Концептуальный аппарат і структурно-семантичні та генетичні особливості термінології англійського літературознавства: Автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.04./ Одес. нац. унів. - Одеса, 2002. - 19с.
6. Дацюк Л.С. Системообразующие и системоприобретенные свойства термина (на материале английских терминов в области физики полупроводников): Автореф. дис.... канд. филол. наук: 10.02.04./ Львов, гос. унив. - Львов, 1989. - 16с.
7. Дешериев Ю.Д. Социальная лингвистика. (К основам общей теории): Монография. - М.: Наука, 1977. -381с.
8. Зубченко И.В. Конфигурация внутренних отношений терминологической лексики свеклосахарного производства (на материале английского языка): Автореф. дис.... канд. филол. наук: 10.02.04./ Воронеж, гос. унив. - Воронеж, 1974. - 19с.
9. Кобрин Р.Г. Современная научно-техническая революция и ее влияние на развитие языка.// Онтология языка как общественного явления. - М.: Наука, 1983. - С. 208-286.
10. Лубенская С.И. О терминологических словосочетаниях в английском языке.// Иностранные языки в школе. - 1974. - №8. - С. 76-84.
11. Нифанова Т.С. Становление и развитие английской театральной терминологии: Автореф. дис.... канд. филол. наук: 10.02.04./ Моск. гос. пед. инет. - М., 1990. - 16 с.
12. Павлова О.И. Лексемные и фраземные средства терминологической номинации (на материале английской автомобильной терминосистемы): Автореф. дис.... канд. филол. наук: 10.02.04./ Киев, гос. унив. - К., 1985. - 24с.
13. Серебренников Б.А. О материалистическом подходе к явлениям языка: Монография. - М.: Наука, 1983. -319с.
14. Сидорук Г.И. Деривация в кибернетической терминосистеме современного английского языка: Автореф. дис.... канд. филол. наук: 10.02.04./Киев. гос. унив. - К., 1988. - 23 с.
15. Сыроваткина Г.К. Способы номинации и типы семантических отношений в английской терминологии (подъязыка терминов технологии рыбных продуктов): Автореф. дис.... канд. филол. наук: 10.02.04./ Белорус, гос. унив. - Минск. - 1983. - 22 с.
16. Татарина Л.А. Структурно-семантический анализ офтальмологической терминологии в английской научной литературе: Автореф. дис.... канд. филол. наук: 10.02.04./ Одес. гос. унив.-Одесса, 1985.-14с.
17. Ткачева Л.Б. Основные закономерности английской терминологии: Монография. -Томск: Изд-во Томск. ун-та, 1987. - 200 с.
18. Ткачева Л.Б. Актуальные проблемы терминологии в социолингвистическом освещении: Автореф. дис.... докт. филол. наук: 10.02.04/ Ленингр. гос. унив. - Л., 1987. - 32 с.
19. Ухорская Л.В. Терминообразовательные процессы в современном английском языке. // Структурно-семантические особенности отраслевой терминологии. - Воронеж, Изд-во Воронеж, гос. унив.- 1982.-С.113-117.
20. Циткина Ф.А. Терминология и перевод (к основам сопоставительного терминоведения): Монография. - Львов, Изд-во Львов, гос. универ. - 1988. - 156 с.